2024/1849

10.7.2024.

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) 2024/1849

(2024. gada 13. jūnijs),

ar ko groza Regulu (ES) 2017/852 par dzīvsudrabu attiecībā uz zobārstniecības amalgamu un citiem dzīvsudrabu saturošiem produktiem, kuriem piemēro eksporta, importa un ražošanas ierobežojumus

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 192. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ([1]),

pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ([2]),

tā kā:

(1) Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/852 ([3]) 19. panta 1. un 2. punktu Komisijai bija jānovērtē un jāziņo par nepieciešamību Savienībai reglamentēt dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu emisijas no krematorijām, iespēju ilgtermiņā un, vēlams, līdz 2030. gadam izbeigt zobārstniecības amalgamas izmantošanu Savienībā, kā arī par ieguvumiem vides jomā un par to, cik lietderīgi būtu aizliegt citu tādu dzīvsudrabu saturošu produktu ražošanu un eksportu, kurus aizliegts laist Savienības tirgū un importēt Savienībā.

(2) Dzīvsudrabs ir ķimikālija, kas ir globāla problēma videi, jo tas tiek pārnests lielos attālumos atmosfērā, tas ir noturīgs pēc antropogēnās nokļūšanas vidē un tam piemīt spēja bioloģiski akumulēties ekosistēmās. Dzīvsudrabam ir arī būtiska negatīva ietekme uz cilvēka veselību, un tas tiek pārnests no mātes uz bērnu caur placentu vai barojot bērnu ar krūti. Vides piesārņojums ar dzīvsudrabu var rasties antropogēnu darbību rezultātā, tostarp pēc dzīvsudraba atkritumu nepietiekamas apsaimniekošanas, kremēšanas vai nepareizas obligāto separatoru izmantošanas zobārstu praksēs.

(3) Ņemot vērā secinājumu, kas izdarīts Komisijas 2020. gada 17. augusta ziņojumā par Regulas (ES) 2017/852 19. panta 1. punktā paredzēto pārskatīšanu attiecībā uz dzīvsudraba izmantošanu zobārstniecības amalgamā un produktos, Komisija saskaņā ar minētās regulas 19. panta 3. punktu iesniedza tiesību akta priekšlikumu par zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanu un zobārstniecības amalgamas un noteiktu dzīvsudrabu saturošu spuldžu ražošanas un eksporta aizliegumu.

(4) Dzīvsudrabu saturošu produktu, tajā skaitā zobārstniecības amalgamas un dzīvsudrabu saturošu spuldžu izmantošana, ir apjoma ziņā lielākais atlikušais apzinātais dzīvsudraba lietojums Savienībā. Taču bezdzīvsudraba alternatīvas ir kļuvušas ekonomiski iespējamas un tehniski realizējamas, turklāt ir viegli pieejamas.

(5) Ņemot vērā to, ka Savienība un tas dalībvalstis ir ratificējušas 2013. gada Minamatas konvenciju par dzīvsudrabu ([4]) ("konvencija"), un to, ka konvencijas Pusēm būtu jāpieņem pasākumi, lai kā papildu pasākumu zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanai sekmētu kariesa profilaksi un veselības uzlabošanu, tādējādi līdz minimumam samazinot vajadzību pēc zobu restaurācijas, un ņemot vērā bezdzīvsudraba alternatīvu pieejamību, pieejamību cenas

([1]) OV C, C/2024/894, 6.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/894/oj.
([2]) Eiropas Parlamenta 2024. gada 10. aprīļa nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes 2024. gada 30. maija lēmums.
([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/852 (2017. gada 17. maijs) par dzīvsudrabu un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1102/2008 (OV L 137, 24.5.2017., 1. lpp.).
([4]) Padomes Lēmums (ES) 2017/939 (2017. gada 11. maijs) par to, lai Eiropas Savienības vārdā noslēgtu Minamatas konvenciju par dzīvsudrabu (OV L 142, 2.6.2017., 4. lpp.).

ziņā un šobrīd daudzās dalībvalstīs notiekošo pāreju uz bezdzīvsudraba alternatīvām, ir lietderīgi aizliegt zobārstniecības amalgamas izmantošanu zobu ārstēšanai Savienībā, vienlaikus saglabājot iespēju izmantot zobārstniecības amalgamu pacientiem ar īpašām medicīniskām vajadzībām, kad zobārsts to uzskata par absolūti nepieciešamu.

(6) Pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un sniegšanu, lai zobārstniecības amalgamas izmantošanas pakāpeniskā izbeigšanā ierobežotu sociālekonomisko ietekmi, jo īpaši attiecībā uz pacientiem ar zemiem ienākumiem, tām dalībvalstīm, kurās zobārstniecības amalgama ir vienīgais publiski apmaksātais materiāls, ko saskaņā ar valsts tiesību aktiem sedz vismaz 90 % apmērā, un kurās šāda apmaksa no 2025. gada 1. janvāra vēl nav iespējama bezdzīvsudraba alternatīvām, atkāpjoties no šajā regulā paredzētās prasības līdz minētajam datumam pakāpeniski izbeigt zobārstniecības amalgamas izmantošanu, būtu jādod vairāk laika, lai rastu piemērotus risinājumus savas veselības aprūpes sistēmas pielāgošanai, un tāpēc tām būtu jāļauj noteikt vēlāku zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanas datumu. Pakāpeniski izbeidzot zobārstniecības amalgamas izmantošanu, vajadzības gadījumā būtu arī jānodrošina zobārstu profesionālā apmācība nolūkā pielāgoties jaunām metodēm.

(7) Dalībvalstīm, uz kurām attieksies atkāpe no šajā regulā paredzētās pakāpeniskās izbeigšanas, būtu jāspēj ļoti īpašos apstākļos atļaut izmantot zobārstniecības amalgamu līdz 2026. gada 30. jūnijam. Attiecīgi zobārstniecības amalgamas imports un ražošana būtu jāaizliedz tikai no 2026. gada 1. jūlija. Tomēr no 2026. gada 1. jūlija zobārstniecības amalgamas importam un ražošanai joprojām vajadzētu būt iespējamai tikai, ja šādas amalgamas izmantošana ir nepieciešama, lai nodrošinātu īpašas medicīniskas vajadzības.

(8) Lai novērtētu, vai zobārstniecības amalgamu ir jāturpina izmantot saistībā ar īpašām medicīniskām vajadzībām, importētājiem un ražotājiem katru gadu būtu jāinformē kompetentās iestādes par daudzumiem, kas importēti vai saražoti šādām medicīniskām vajadzībām. Turklāt līdz 2029. gada 31. decembrim Komisijai būtu jānovērtē, vai joprojām ir nepieciešams saglabāt atkāpi attiecībā uz tās zobārstniecības amalgamas importu un ražošanu, ko izmanto pacientiem ar īpašām medicīniskām vajadzībām, ņemot vērā bezdzīvsudraba alternatīvu pieejamību attiecīgajām pacientu grupām.

(9) Krematorijas ir nozīmīgs dzīvsudraba emisiju nonākšanas atmosfērā avots un, neatkarīgi no šajā regulā paredzētās zobārstniecības amalgamas izmantošanas pakāpeniskās izbeigšanas, krematorijas arī turpmāk vairos dzīvsudraba piesārņojumu gaisā, ūdenī un augsnē. Lai pienācīgi novērstu piesārņojumu un mazinātu ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, ir jāizstrādā norādījumi par tehnoloģijām dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu emisiju samazināšanai no krematorijām un jāapkopo informācija par pasākumiem, kas, pamatojoties uz minētajiem norādījumiem, īstenoti dalībvalstīs.

(10) Dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu nelikumīga izmantošana kosmētikas līdzekļos joprojām pastāv globālā līmenī. Tāpēc piektajā konvencijas Pušu konferences ("Pušu konference") sanāksmē ar Lēmumu MC-5/5 tika nolemts no konvencijas Pusēm vākt informāciju par problēmām, ar kurām tās saskaras, cenšoties novērst konvencijas A pielikuma I daļā uzskaitīto kosmētikas līdzekļu eksportu, importu un ražošanu. Ņemot vērā dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu kaitīgo ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, eksponētība un emisijas būtu pēc iespējas vēl vairāk jāsamazina. Jaunākie ziņojumi liecina, ka uzņēmumi, kas darbojas Savienībā, ražo un eksportē dzīvsudraba savienojumus, kā rezultātā notiek nelikumīga dzīvsudraba izmantošana, jo īpaši kosmētikas līdzekļos. Tāpēc Komisijai būtu jāziņo par norisēm saskaņā ar konvenciju attiecībā uz dzīvsudraba nelikumīgas izmantošanas kosmētikas līdzekļos pakāpenisku izbeigšanu, ņemot vērā konvencijas Pušu sniegto informāciju saskaņā ar Lēmumu MC-5/5. Turklāt Komisijai būtu jāizvērtē atlikušie dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu lietojumi, piemēram, tā izmantošana porozimetrijā, bākās un vakcīnās, kā arī nepieciešamība paplašināt lielu atkritumu avotu sarakstu un attiecīgā gadījumā jāierosina pasākumi, lai pakāpeniski izbeigtu šādus lietojumus un regulētu eksportu, importu un ražošanu šādiem nolūkiem.

(11) Dalībvalstīm ir jānodrošina pienācīgas sistēmas dzīvsudrabu saturošu produktu savākšanai neelektroniskos un elektroniskos atkritumos un šādi produkti jāvāc atsevišķi un vidi saudzējošā veidā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2012/19/ES ([5]).

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (OV L 197, 24.7.2012., 38. lpp.).

(12) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/65/ES ([6]) 4. panta 1. punkts aizliedz laist Savienības tirgū un importēt Savienībā noteiktas elektriskās un elektroniskās iekārtas, kas satur dzīvsudrabu. Minētās direktīvas III pielikumā cita starpā ir uzskaitītas noteiktas dzīvsudrabu saturošas spuldzes, uz kurām līdz tajā noteiktajiem datumiem minētais aizliegums neattiecas. Attiecībā uz nelineārajām halofosfātu spuldzēm minētā atbrīvojuma termiņš beidzās 2016. gada 13. aprīlī, noteiktām kompaktajām fluorescences spuldzēm tas beidzās 2023. gada 24. februārī un vispārējai apgaismei paredzētām lineārajām fluorescences spuldzēm – 2023. gada 24. augustā. Nelineārajām trīsjoslu luminofora fluorescences spuldzēm atbrīvojuma termiņš beidzas 2025. gada 24. februārī. Atbrīvojuma termiņš lielākajai daļai vispārējai apgaismei paredzētām augstspiediena nātrija (tvaiku) spuldzēm, kurām ir uzlabots krāsu indekss, beidzās 2023. gada 24. februārī, bet pārējām vispārējai apgaismei paredzētām augstspiediena nātrija (tvaiku) spuldzēm, kas uzskaitītas Direktīvas 2011/65/ES III pielikuma 4. ierakstā, atbrīvojuma termiņš beidzas 2027. gada 24. februārī.

(13) Turklāt Lēmumā MC-4/3, kas pieņemts konvencijas Pušu konferences ceturtajā sanāksmē, kura norisinājās 2022. gada 21.–25. martā, tika uzskaitītas noteiktas vispārējai apgaismei paredzētas lineārās fluorescences spuldzes, ar mērķi tās aizliegt, un attiecībā uz tām izmantošanas izbeigšanas datumi tika noteikti Lēmumā MC-5/4, kas pieņemts Pušu konferences piektajā sanāksmē, kura notika no 2023. gada 30. oktobra līdz 3. novembrim. Savienība minētos lēmumus atbalstīja ar Padomes Lēmumiem (ES) 2022/549 ([7]) un (ES) 2023/2417 ([8]).

(14) Tā kā ir lietderīgi pēc iespējas drīz aizliegt atlikušo dzīvsudrabu saturošo spuldžu eksportu no Savienības un tā kā dažas no šīm spuldzēm pašlaik nav iekļautas Regulas (ES) 2017/852 II pielikuma A daļā, saskaņotības nolūkā tās minētajā daļā būtu jāiekļauj, lai aizliegtu to ražošanu un eksportu no Direktīvas 2011/65/ES III pielikumā noteiktajiem datumiem, un ne vēlāk kā visīsākajos termiņos, kuri iekļauti Lēmumā MC-4/3. Turklāt, pēc iespējas drīz pakāpeniski izbeidzot dzīvsudrabu saturošu spuldžu eksportu, var panākt ievērojamus papildu ieguvumus, jo bezdzīvsudraba alternatīvas ir energoefektīvākas un tādējādi novērstu tonnu CO_2 emisiju izplūdi.

(15) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet to mēroga un iedarbības dēļ tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.

(16) Tāpēc Regula (ES) 2017/852 būtu attiecīgi jāgroza,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Regulu (ES) 2017/852 groza šādi:

1) regulas 10. pantu groza šādi:

a) pantā iekļauj šādu punktu:

"2.a No 2025. gada 1. janvāra zobārstniecības amalgamu zobu ārstēšanai Savienībā neizmanto, izņemot gadījumus, kad zobārsts uzskata, ka tas noteikti nepieciešams, pamatojoties uz pacienta īpašajām medicīniskajām vajadzībām.

Pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un sniegšanu un atkāpjoties no pirmās daļas, dalībvalstī, kurā zobārstniecības amalgama ir vienīgais publiski apmaksātais materiāls, ko saskaņā ar valsts tiesību aktiem sedz vismaz 90 % apmērā, pacientiem, kuri nevar saņemt citus apmaksātus zobu plombēšanas materiālus, un personām ar zemiem ienākumiem, kurus sociālekonomiski nesamērīgā mērā ietekmē izmantošanas izbeigšanas datums – 2025. gada 1. janvāris –,

([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/65/ES (2011. gada 8. jūnijs) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās (OV L 174, 1.7.2011., 88. lpp.).

([7]) Padomes Lēmums (ES) 2022/549 (2022. gada 17. marts) par nostāju, kas Eiropas Savienības vārdā Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu pušu konferences ceturtās sanāksmes otrajā posmā jāieņem par to, lai pieņemtu Lēmumu grozīt minētās Konvencijas A un B pielikumu (OV L 107, 6.4.2022., 78. lpp.).

([8]) Padomes Lēmums (ES) 2023/2417 (2023. gada 23. oktobris) par nostāju, kas Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu Pušu konferences piektajā sanāksmē Eiropas Savienības vārdā jāieņem attiecībā uz tāda lēmuma pieņemšanu, ar ko groza minētās konvencijas A un B pielikumu (OV L, 2023/2417, 6.11.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/2417/oj).

zobārstniecības amalgamu zobu ārstēšanai var izmantot līdz 2026. gada 30. jūnijam. Dalībvalstis sniedz un dara publiski pieejamus pamatotus paskaidrojumus par atkāpes izmantošanu, tostarp par atbilstīgajiem pasākumiem, kas jāīsteno līdz 2026. gada 30. jūnijam, un paziņo tos Komisijai līdz 2024. gada 31. augustam.";

b) pievieno šādu punktu:

"7. No 2025. gada 1. janvāra ir aizliegts zobārstniecības amalgamas eksports.

No 2026. gada 1. jūlija ir aizliegts zobārstniecības amalgamas imports un ražošana.

Atkāpjoties no šā punkta otrās daļas, zobārstniecības amalgamas imports un ražošana ir atļauta īpašām medicīniskajām vajadzībām, kā minēts 2.a punkta pirmajā daļā.";

2) regulas 18. pantu groza šādi:

a) panta 1. punkta pirmajā daļā pievieno šādus apakšpunktus:

"f) saskaņā ar šā panta 1.a punktu apkopotās informācijas kopsavilkumu, kā arī informāciju par īpašām medicīniskām vajadzībām izmantotā dzīvsudraba daudzumiem, kā minēts 10. panta 2.a punktā;

g) informāciju par pasākumiem, kas īstenoti, pamatojoties uz 19. panta 2.a punkta a) apakšpunktā minētajiem Komisijas norādījumi par tehnoloģijām dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu emisiju samazināšanu no krematorijām.";

b) iekļauj šādu punktu:

"1.a Līdz konkrētā kalendārā gada 31. maijam zobārstniecības amalgamas importētāji un ražotāji par iepriekšējo kalendāro gadu ziņo savai kompetentajai iestādei zobārstniecības amalgamas daudzumu, ko tie importējuši un saražojuši, ievērojot 10. panta 7. punkta trešo daļu.";

3) regulas 19. pantu groza šādi:

a) panta 2. punktā datumu "2024. gada 31. decembrim" aizstāj ar datumu "2029. gada 31. decembrim";

b) iekļauj šādu punktu:

"2.a Līdz 2029. gada 31. decembrim Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei ziņo:

a) par to, kā tiek īstenoti Komisijas līdz 2025. gada 31. decembrim izstrādātie norādījumi par dalībvalstīs izmantotajām tehnoloģijām dzīvsudraba un dzīvsudraba savienojumu emisiju samazināšanai no krematorijām, un par to, kāda ir minēto norādījumu ietekme;

b) nepieciešamību saglabāt 10. panta 2.a punkta pirmajā daļā minēto atbrīvojumu no aizlieguma izmantot zobārstniecības amalgamu, ņemot vērā ietekmi uz pacientu veselību kopumā un to pacientu veselību, kuriem amalgamu plombas ir nepieciešamas, un nepieciešamību saglabāt atkāpi attiecībā uz zobārstniecības amalgamas importu un ražošanu, kā minēts 10. panta 7. punkta trešajā daļā;

c) norisēm saskaņā ar konvenciju attiecībā uz dzīvsudraba nelikumīgas izmantošanas kosmētikas līdzekļos pakāpenisku izbeigšanu, ņemot vērā konvencijas Pušu sniegto informāciju saskaņā ar Pušu konferences Lēmumu MC-5/5 par ziņojuma sagatavošanu par kosmētikas līdzekļiem;

d) nepieciešamību pakāpeniski izbeigt atlikušos dzīvsudraba lietojumus;

e) nepieciešamību paplašināt 11. pantā izklāstīto dzīvsudraba atkritumu avotu sarakstu;

f) nepieciešamību paplašināt I pielikumā ietverto dzīvsudraba savienojumu sarakstu, pievienojot, piemēram, dzīvsudraba azanīda hlorīdu ($HgNH_2Cl$).";

c) panta 3. punktu aizstāj ar šādu:

"3. Komisija vajadzības gadījumā kopā ar ziņojumiem, kas minēti šajā pantā, iesniedz tiesību akta priekšlikumu.";

4) regulas II pielikumu groza saskaņā ar šīs regulas pielikumu.

2. pants

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 2024. gada 13. jūnijā

Eiropas Parlamenta vārdā –	*Padomes vārdā –*
priekšsēdētāja	*priekšsēdētājs*
R. METSOLA	M. MICHEL

PIELIKUMS

Regulas (ES) 2017/852 II pielikuma A daļu groza šādi:

1) iekļauj šādu ierakstu:

Dzīvsudrabu saturoši produkti	Datums, no kura ir aizliegts dzīvsudrabu saturošo produktu eksports, imports un ražošana
"3.b. Visas pārējās vispārējai apgaismei paredzētās kompaktās fluorescences spuldzes (*CFL*), kas nav iekļautas 3. un 3.a ierakstā.	31.12.2025.";

2) iekļauj šādus ierakstus:

Dzīvsudrabu saturoši produkti	Datums, no kura ir aizliegts dzīvsudrabu saturošo produktu eksports, imports un ražošana
"4.a. Vispārējai apgaismei paredzētas trīsjoslu luminofora spuldzes, kas nav iekļautas 4. ieraksta a) punktā.	31.12.2026.
4.b Vispārējai apgaismei paredzētas halofosfātu luminofora spuldzes, kas nav iekļautas 4. ieraksta b) punktā.	31.12.2025.
4.c Nelineārās trīsjoslu luminofora spuldzes.	31.12.2026.
4.d Nelineārās halofosfātu luminofora spuldzes.	31.12.2025.";

3) iekļauj šādu ierakstu:

Dzīvsudrabu saturoši produkti	Datums, no kura ir aizliegts dzīvsudrabu saturošo produktu eksports, imports un ražošana
"5.a Vispārējai apgaismei paredzētas augstspiediena nātrija (tvaiku) spuldzes (*HPS*), kurās: a) P ≤ 105 W, pārsniedzot 16 mg Hg; b) 105 W < P ≤ 155 W, pārsniedzot 20 mg Hg; c) P ≤ 155 W, pārsniedzot 25 mg Hg.	31.12.2025."